

ускладнює планування й реалізацію довгострокових змін у системі внутрішнього контролю. Крім того, регуляторна невизначеність призводить до збільшення витрат на адаптацію вже запроваджених методик і процедур.

По-третє, значною проблемою є кадровий дефіцит і необхідність у підвищенні кваліфікації працівників. На ринку праці в Україні спостерігається брак кваліфікованих фахівців, здатних працювати за європейськими стандартами внутрішнього аудиту. Це обмежує можливості підприємств у виконанні аудиторських процедур на високому рівні. Рідкість відповідних навчальних програм у ВНЗ і труднощі підвищення рівня кваліфікації створюють додаткові перешкоди. Підприємства змушені інвестувати у навчання або залучати експертів з-за кордону, що збільшує витрати та ускладнює впровадження змін [5].

Впровадження стандартів вимагає значних фінансових витрат, що є серйозним бар'єром для багатьох українських підприємств, особливо малого та середнього бізнесу. Розробка внутрішніх процедур, придбання програмного забезпечення, консультаційні послуги та навчання працівників потребують суттєвих інвестицій, які не всі компанії можуть дозволити собі без ризику для власної фінансової стабільності.

Таким чином для ефективного впровадження європейських стандартів внутрішнього аудиту українським підприємствам варто поступово залучати міжнародних консультантів та інвестувати в підвищення кваліфікації працівників. Проте, важливим кроком в цьому напрямку має стати розробка і впровадження вітчизняних навчальних програм, що могли б задовольнити попит на фахівців із внутрішнього аудиту за європейськими стандартами, зменшуючи залежність від міжнародних навчальних центрів. Поступова адаптація стандартів допоможе зменшити ризики, мінімізувати витрати та забезпечити ефективну інтеграцію вже у середньостроковій перспективі. Аби досягти цього в короткостроковій перспективі – потрібне впровадження державою уніфікованого і регламентованого законодавства щодо стандартів внутрішнього аудиту, а також відповідного фінансування процесу їх впровадження за рахунок грантової підтримки або кредитування, які б частково допомогли українським компаніям подолати фінансові бар'єри впровадження стандартів.

Підприємства, які впровадять європейські стандарти внутрішнього аудиту, зможуть підвищити прозорість і довіру з боку вітчизняних та іноземних інвесторів, а також покращать управління ризиками. Комплексне та оперативне вирішення цих питань може забезпечити успішну інтеграцію в європейське бізнес-середовище, посилюючи позиції українських компаній на міжнародних ринках.

Література

1. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements, 2022. Vol. 3. URL: <https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2023-10/IAASB-2022-Handbook-Volume-3.pdf>.
2. Complete Global Internal Audit Standards. URL: <https://www.theiia.org/en/standards/2024-standards/global-internal-audit-standards/free-documents/complete-global-internal-audit-standards/>.
3. Інструментарій внутрішнього аудиту: посібник для внутрішніх аудиторів державного сектору. Міністерство фінансів України. 58 с. URL: <https://mof.gov.ua/uk/rozvitok-derzhavnogo-vnutrishnogo-finansovogo-kontrolju>.
4. Бержанір І. А. Роль внутрішнього аудиту у системі управління підприємством. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern economics»*. 2023. № 37. С. 11–16. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/the-role-of-internal-audit/>.
5. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 516 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38759/1/Monogr%20Gorun.pdf>.

УДК 657.47

Фурманчук Оксана Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

Валко Яна Владиславівна, магістрантка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИДАТКІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЇХ ОБЛІКУ

В умовах євроінтеграційних процесів в Україні проводиться активна робота з удосконалення методології бухгалтерського обліку і звітності в державному секторі із урахуванням вимог Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Як би стрімко не розвивались ринкові відносини з їх приватною власністю, важко уявити сучасне суспільство без

бюджетних установ і організацій. Визначальною ознакою функціонування бюджетних установ є їх фінансування за рахунок коштів державного бюджету. Одне з центральних місць у системі бухгалтерського обліку в бюджетній установі, займає заробітна плата. Адаже складовою всіх витрат, що здійснюються в бюджетних установах, є видатки на оплату праці, на які припадає до 80% сукупних витрат, що здійснюються ними. Облік видатків на оплату праці в бюджетних установах має свої особливості, обумовлені специфікою бюджетного фінансування, нормативно-правовим регулюванням та цілями, які ставить перед собою бюджетна установа. Цей процес є складним і вимагає дотримання чітких правил та процедур. Бухгалтерський облік оплати праці в державному секторі є недосконалим і перебуває у процесі реформування, що зумовлює актуальність досліджуваних питань, пов'язаних із новаціями в ньому.

Організаційні питання обліку розрахунків з оплати праці розкрито в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС) № 132 «Виплати працівникам» [1], який сформовано на основних принципах і методах обліку, визначених Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку в державному секторі (МСБОДС) 25 «Виплати працівникам» [2]. НП(С)БОДС 132 встановлює методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і негрошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності; розкриває зміст та складові виплат працівникам; визначає класифікацію виплат, яка відповідає вимогам міжнародної практики. Слід зауважити, попри те, що МСБОДС 132 «Виплати працівникам» розроблений на основі МСБОДС 25 «Виплати працівникам», вони суттєво відрізняються як за структурою, так і за обсягом, що пояснюється особливостями вітчизняного бухгалтерського обліку.

Облік розрахунків з оплати праці регулюється Законом України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР (зі змінами і доповненнями). Відповідно до ст. 1 даного Закону, заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [3].

Облік витрат на оплату праці в бюджетних установах має ряд специфічних особливостей, які відрізняють його від обліку в комерційних підприємствах. Це пов'язано з особливим статусом бюджетних установ, їхнім фінансуванням за рахунок державного або місцевого бюджету та чітким нормативно-правовим регулюванням, зокрема:

- плановість витрат (витрати на оплату праці в бюджетних установах плануються заздалегідь і затверджуються в кошторисі доходів і видатків). Це означає, що фактичні витрати не повинні перевищувати затверджених;

- централізоване фінансування (бюджетні установи отримують фінансування з державного або місцевого бюджету). Це обумовлює необхідність суворого контролю за використанням коштів;

- нормативно-правове регулювання (діяльність бюджетних установ регулюється великою кількістю нормативно-правових актів, які визначають порядок нарахування, виплати заробітної плати та ведення обліку);

- суворе дотримання бюджетного законодавства (бухгалтерський облік в бюджетних установах повинен здійснюватися відповідно до вимог Бюджетного кодексу України та інших нормативних документів);

- відсутність прибутку (бюджетні установи не мають на меті отримання прибутку, тому їхні витрати на оплату праці не пов'язані з виробничими процесами);

- використання спеціального Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Міністерства фінансів України, зокрема і для обліку заробітної плати);

- у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85 % усіх витрат [4].

Типовими проблемами обліку оплати праці в бюджетних установах є:

- часті зміни законодавства, що ускладнюють ведення обліку;
- недостатня автоматизація облікових процесів, що призводить до збільшення кількості помилок;
- обмеженість бюджетних коштів та необхідність постійного контролю за їх витрачанням;
- використання програмного забезпечення, яке має свої специфічні особливості в залежності від напрямку діяльності установи, що вимагає висококваліфікованих працівників.

Таким чином, облік витрат на оплату праці в бюджетних установах має ряд особливостей, які вимагають від бухгалтерів високої кваліфікації та знання специфіки бюджетного обліку. Правильне ведення обліку забезпечує своєчасні розрахунки з працівниками, дотримання бюджетної дисципліни та надання достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

Література

1. Виплати працівникам: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132, затверджене Наказом МФУ від 25.11.2014 № 1163. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12>.

2. Виплати працівникам: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку в державному секторі 25. URL: <http://buhgalter911.com>.

3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.

4. Васильєва, В., Бабенко, Л., Тумановська, О. Сучасний стан та напрями вдосконалення організації обліку розрахунків з оплати праці в бюджетній установі. *Економічний простір*. 2019. (146). 100-112.

УДК 657.1

Дмитренко Алла Василівна,

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

*Сагачко Єлизавета Олегівна, Токар Олександр Олександрович, студенти
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Виборюючи своє право за незалежність, Україна взяла курс на євроінтеграцію та впровадження європейських стандартів та цінностей, що поділяють держави – члени Європейського Союзу. Україна в цьому напрямі здійснює імплементацію міжнародних норм для узгодження норм національного законодавства України [1]. Зокрема, Угодою про асоціацію між Україною та ЄС передбачено наближення законодавчого регулювання у таких сферах, як митне право, банківське право, інтелектуальна власність, бухгалтерський облік і звітність, податкова система тощо [2].

Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка була підписана ще у кінці 2015 року, в сфері бухгалтерського обліку зобов'язує нашу державу впровадити на національному рівні відповідні міжнародні стандарти та поступово наближуватись до права ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту згідно з Додатком XXXV до Угоди. Також сторони мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання послуг, що мають загальний економічний інтерес, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг в будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках, таким чином, щоб чітко відстежувалось таке: а) витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність; б) повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту [2].

Якщо проаналізувати сьогоденний стан удосконалення державного внутрішнього фінансового контролю та бухгалтерського обліку в державному секторі відповідно до європейських практик, то Уряд України став одним із перших учасників оцінки за методологією Світового Банку, розробленою в межах програми бухгалтерського обліку та звітності PULSAR, для об'єктивної оцінки прогресу реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Станом на квітень 2024 року Світовим Банком (PULSE) був сформований звіт про оцінку бухгалтерського обліку державного сектору в Україні [3].

У звіті проводилася оцінка відповідно до методології PULSE 2021 Framework. Основою процесу PULSE є оцінка 29 показників ефективності, які, у свою чергу, склалися зі 102 вимірів. Методологія оцінювання включає чотирибальну шкалу з діапазоном балів від А до D для кожного виміру.

Як можна бачити на рис. 1., удосконалення державного внутрішнього фінансового контролю та бухгалтерського обліку в державному секторі відповідно до європейських практик має чимало позитивних зрушень. Загалом, бали на рівні розділів досить високі. Це свідчить про те, що всі ключові складові фінансово господарської діяльності суб'єктів державного сектору, що оцінювалися, мають затверджену методологію та методику ведення бухгалтерського обліку та чіткі роз'яснення щодо застосування НП(С)БОДС.